

# Rámájana – posvátná životní cesta

→ *Promluva Satja Sáí Báby z 18. dubna 2005* ←

*Sladší než cukr, chutnější než podmásli,  
dokonce sladší než med je Rámovo jméno.  
Vytrvalé opakování jeho sladkého jména  
přináší člověku příchut božského nektaru.  
Proto by měl každý nepřetržitě rozjímat  
nad Rámovým jménem.*

*(báseň v telugu)*

Rámájana představuje posvátnou cestu, svatou bránu do božství, posvátnou životní cestu. Rámájana není pouhým životopisem nějakého jedince. Všechny postavy Rámájany jsou stejně důležité. Dašaratha rozdál svatou kaši, kterou dostal od *jadžña puruši*, rovným dílem mezi své tři manželky. Kausaljá přijala s radostí svůj podíl a odnesla si jej do své modlitebny. Kaikéjí udělala totéž. Každá z nich byla šťastná při pomyslení, že její syn bude dědicem trůnu v Ajódhji.

Sumitrá však takové přání neměla. Odnesla si misku na terasu a položila ji na zábradlí, zatímco si sušila vlasy na slunci. Stále rozjíkala o Bohu. Mohla jen bezmocně přihlížet, když dolů slétl orel a misku posvátné kaše odnesl. Vylekalo ji to a rozrušilo, neboť si myslela, že za nepozornost ji čeká pokárání od manžela. Rozběhla se dolů a svěřila se Kausalje s Kaikéjí, co se stalo.

Na rozdíl od společných manželek dnešní doby se všechny tři královny milovaly a jedna měla zalíbení v druhé. Kausaljá i Kaikéjí Sumitru objaly a utěšovaly ji: „Sestro, proč se tím tolik rozrušuješ? My tři jsme jako jedna a o kaši se s tebou rozdělíme.“ Kausaljá s Kaikéjí odešly každá do svého modlitebního pokoje a přinesly své misky. Každá dala Sumitře polovinu svého dílu kaše. Sumitře se velice ulevilo a sestrám vděčně poděkovala. Královny pak obětovaly kaši Bohu a snědly ji.

Brzy poté počaly. Byla to Kausaljá, na kterou přišly porodní bolesti jako první a narodil se jí chlapec. Pak byla požehnána synem Kaikéjí. Brzy nato dostala porodní bolesti Sumitrá a jí se narodili dva synové. Sumitrá nikdy netoužila po dětech. Byla však požehnána dvěma syny. Přijala je jako vůli boží a byla velmi šťastná. Všechny tři královny očekávaly příchod krále Dašarathy, aby dětem požehnal. Dašaratha přišel ke každé z nich a děti zahrnul svým požehnáním. Tehdy Sumitrá prozradila králi svoji příhodu, jak orel odnesl nádobu s kaší a jak jí sestry Kausaljá s Kaikéjí darovaly každá polovinu svého dílu. Proto byla požehnána dvěma syny.

Král Dašaratha požádal mudrce Vasišthu, rodinného učitele, aby novorozené děti pokřtil. K obřadu pozvali i mudrce Višvámitru. Mnoho mudrců, védských učenců a vynikajících osobností, kteří obřad pojmenování dětí navštívilo, bylo okouzleno jejich nadpozemskou krásou. Mudrcové Vasištha, Višvámitra a další požehnali dětem zpěvem védských manter. Každý se divil, jak to, že Sumitrá má dva syny, zatímco Kausaljá a Kaikéjí byly požehnány každá jen jedním synem. Jak ale někdo může pochopit cesty boží?

Mudrc Vasištha dal Kausaljinu synovi jméno Šrí Ráma, neboť On má v sobě přitažlivou moc. *Ramajati iti Rámah* (to, co přitahuje, je Rámův princip). Jméno „Ráma“ dostal podle své hvězdy. Jeho tělo zářilo velkým jasem. Podle tradice napsal Vasištha Rámovo jméno na rýži. Sumitřině prvnímu synovi pak Vasištha dal jméno Lakšmana, neboť ten vypadal srdnatě a jeho tvář svítila příznivými vlastnostmi. Druhého syna pojmenoval Šatrughna se slovy, že zničí všechny nepřátele (*šatru*). Pak přešel Vasištha tam, kde seděla Kaikéjí se synem na klíně. Překypovala radostí, neboť si připomínala slib, který jí dal Dašaratha, že její syn bude korunným princem Ajódhji. Myslela si, že její syn bude vládnout Bhárátskému království. S touto myšlenkou dal Vasištha jejímu synovi jméno Bharata. Tak dospěl obřad předávání jmen k tomu nejlepšímu závěru.

Synové Kausalji a Kaikéjí příhodně jedli, spali a radostně si hráli v kolébkách. Sumitřini synové naopak dnem i nocí stále plakali a nepřijímali potravu. Sumitrá začala být neklidná, když viděla neutěšenou situaci svých synů. Když se o tom zmínila králi Dašarathovi, ten ji uklidňoval: „Vše se děje podle vůle boží. Modli se k němu. O ostatní se postará.“ Těžko s tím mohl něco učinit.

Utekly tři dny a situace se neměnila. Sumitrá už nemohla dál utrpení dětí snášet. Odešla za mudrcem Vasišthou a o svém trápení mu vyprávěla. Mudrc zavřel oči. Jeho jógický vhled mu umožnil poznat pravdu. Odpověděl Sumitře: „Jelikož jsi jedla posvěcenou kaši od Kausalji, narodil se ti Lakšmana, který je částí (*amsou*) Rámy. Podobně se Šatrughna narodil z dílu, který ti dala Kaikéjí.

On je proto částí Bharaty. Polož Lakšmanu vedle Rámy a Šatrughnu vedle Bharaty. Pak budou klidně spát.“

Sumitrá učinila podle Vasišthova pokynu. Děti se uklidnily a přestaly plakat. Každý si oddechl. Jak děti rostly, začalo být Sumitře zcela jasné, že Lakšmana je *amsou* (částí) Rámy a Šatrughna *amsou* Bharaty. Jednoho dne řekla Kausalje a Kaikéjí: „Milé sestry, vaši synové v budoucnu možná zasednou na trůn Ajódhji. Já takovou ctižádost nemám. Jsem šťastná, když vidím, že mí synové jsou ve společnosti svých starších bratrů a slouží jim.“ Proto býval Lakšmana se Šatrughnou vždy ve společnosti Rámy a Bharaty. Sloužili jim a žili v blaženosti. Král Dašaratha a tři královny byli velmi šťastní, když viděli mezi svými dětmi takovou jednotu a harmonii.

Je však přirozené, že radost a trápení přichází jedno po druhém. Zatímco Dašaratha trávil svůj čas v blaženosti, přišel za ním jednoho dne mudrc Višvámitra s žádostí, která králi způsobila velkou úzkost: „Ó, králi! Potřebuji, abys mi prokázal jednu laskavost.“ Dašaratha mu bez rozmyšlení slíbil, že učiní vše potřebné. Nato mudrc řekl: „Rozhodl jsem se vykonat *jadžňu*. Žádám tě, abys na ochranu té *jadžni* před demony vyslal svého syna Rámu.“

Dašaratha byl v rozpacích. Pomyslí si: „Ráma je velice mladý a jemný. Nepoznal žádné strádání. Jak ho mohu poslat s mudrcem do lesa? Jak by mohl bojovat s krutými demony?“ Když se svěřil mudrci se svými pocity, Višvámitra se rozzlobil: „Ó, králi! Je velkou pošetilostí brát zpět své slovo, neboť až do dnešních dnů své slovo neporušil ani jediný ze vznešené linie Ikšváku. Když porušíš slib, který jsi mi dal, poskvvrňuješ jejich slávu.“

Dašarathu Višvámitrova slova vylekala. Poradil se s mudrcem Vasišthou a nakonec se rozhodl Rámu s Višvámitrou poslat. Vše odevzdal boží vůli a zavolal k sobě Rámu. Ráma přišel se vší odvahou. Bylo přirozené, že všude, kam se vypravil, ho doprovázel Lakšmana. Proto přišel s Rámou i k Dašarathovi, ačkoli ho nikdo nevolal. Přišel ze své vůle a posadil se vedle Rámy. Král nechtěl Lakšmanu od doprovázení Rámy odrazovat. Kněží (*rtvici*) zazpívali mantry a požehnali Rámovi s Lakšmanou, než se s Višvámitrou vydali na cestu.

Když dorazili na břehy řeky Saraju, mudrc Višvámitra řekl: „Moji milí, toto je velmi posvátné místo. Zde můžete provést *sandhjá vandanu*.“ Ráma s Lakšmanou se pomodlili podle mudrcova pokynu. Zavřeli oči a usedli na chvíli do meditace. Višvámitra si pomyslel, že pro královské prince, zvyklé na palácové pohodlí a přepych, bude velice obtížné zůstat dnem i nocí vzhůru, aby strážili *jadžňu*. Nemohou dokonce ani pomyslet na jídlo, protože musí být stále ve střehu,

aby mohli bojovat s démony. Proto je tehdy mudrc naučil svaté mantry – *balu* a *atibalu* – které jim měly pomoci překonat spánek a hlad.

Višvámitra dosáhl v Rámově a Lakšmanově doprovodu Siddhášramu a zahájil *jadžňu*. Ráma s Lakšmanou chránili *jadžňu* dnem i nocí a zpívali mantry, které je mudrc naučil. Nikdy necítili hlad, ani nebyli ospalí. Stále bděli, nadšení a bujní. Náhle se objevili démoni v děsivé podobě a pokusili se *jadžňu* přerušit. Vydávali ohlušivé skřeky. Princové se však nenechali znepokojit. Bojovali s démony s velkou chrabrostí a nakonec je porazili. Višvámitra byl velmi šťastný, že mohl *jadžňu* dokončit bez přerušení. Zahrnul Rámu a Lakšmanu láskou a požehnáním.

Mezitím dorazil dopis od Džanaky, krále Mithily, zvoucí mudrce, aby se účastnil *jadžni*. Višvámitra oznámil princům: „Moji milí, dostali jsme pozvání od vznešeného krále Džanaky. Vydávám se do Mithily a přál bych si, abyste mě doprovázeli.“ Ráma nebyl zpočátku cestě do Mithily nakloněn a Lakšmanovi řekl: „Milý mladší bratře, otec nám přikázal, abychom následovali Višvámitru a chránili jeho *jadžňu*. Nemáme povolení jít do Mithily a účastnit se *jadžni* krále Džanaky.“ Když sdělil totéž Višvámitrovi, ten je přesvědčil: „Moji milí, váš otec vám přikázal, abyste mne následovali a je vaší povinností doprovodit mne, kamkoliv půjdu.“ Princové neměli jinou možnost, než Višvámitrovo nařízení uposlechnout.

Rámův a Lakšmanův příjezd do Mithily vyvolal rozruch. Lidé je obdivovali a začali o nich mluvit. Když procházeli ulicemi, přitahovali všeobecnou pozornost a lidé si začali říkat: „Kdo jsou tito pohlední princové? Vypadají tak silně a udatně. Přišli, aby se oženili s Džanakovými dcerami?“ Poutníci dorazili do královského paláce, který jim byl přidělen a odpočívali. *Jadžňa* měla začít následující den.

Bylo také svoláno shromáždění, na něž byli pozváni udatní hrdinové Bháratu. Mělo se na něm zjistit, zda někdo dokáže zlomit Šivův luk. Vítěz měl získat ruku Džanakovy dcery Sítu. Princové se jeden po druhém pokoušeli luk zvednout, ale vraceli se pokořeni zpět na svá místa. Na Višvámitrovo přání se k luku vydal i Ráma a levou rukou jej zvedl. Vypukl hromový potlesk. Když luk ohnul, aby napjal tětivu, luk se s ohlušujícím praskotem zlomil. Přivedli Sítu s květinovým věncem. Nato se Višvámitra zeptal Rámy, zda je připraven si Sítu vzít. Ráma by se ujal jakéhokoli úkolu, který by mu Višvámitra svěřil, ale určitě nebyl připraven ke svatbě. Poklonil se Višvámitrovi a zdvořile ho oslovil: „Svámí, vzal jsi nás s sebou, abychom chránili tvoji *jadžňu* a ne proto, abychom se oženili. Nebudu pomýšlet na svatbu, dokud nezískám souhlas svého otce.“

Mudrc byl v úzkých. Shromáždění zcela ztichlo. Ráмова odpověď každého udivila. Ráma si stál pevně za svým. Král Džanaka proto vyslal posly spolu s několika Višvámítrovými žáky a pozvánkou pro krále Dašarathu. Višvámítrovi žáci vyprávěli Dašarathovi o všem, co se stalo. Král, královny a lid Ajódhji se nad vyhlídkou svatby Rámy se Sítou radovali a jásali. Nato Dašaratha v doprovodu královen, Bharaty, Šatrughny a zástupem dvořanů přijeli do Mithily. Mnoho žen připravovalo s nadšením prostor, kde se měla svatba konat. Všechny radostně zpívaly a jedna druhou vybízely k účasti na božské svatbě Sítý a Rámy.

*Vítejte všichni na Rámově svatbě,  
budeme společně svědky radostné události.  
Mnozí se již zde shromáždili, vystrojení vši parádou.  
Dámy se zdobí náhrdelníky drahokamů jasných a třpytivých.  
Ráma si dnes vezme překrásnou Sítu, ó, jak znamenitý sňatek mají.  
Otec Dašaratha uspořádal bohatou hostinu.  
Pod Vasišthovým vedením se shromáždili všichni učení mudrcové.  
Ó, jaký zástup se sešel, aby se radoval se srdcem překypujícím štěstím.  
Svatba svatého páru – Rámy a Sítý – je pohled vskutku vzácný.  
Takový pohled udělí velkou zásluhu.  
Ráma vypadá jako chladivý úplněk a Sítá k němu ladí.  
Soucitný Ráma, který všechny miluje, dá nám všem svoji milost.  
Pojďte se rychle účastnit svaté svatby Rámy a Sítý.*

*(píseň v telugu)*

Muži byli také nadšení a k oslavám se připojili zpěvem:

*Pojďme a sledujme svatbu Rámy a Sítý,  
ta podívaná přináší velikou zásluhu.  
Životy těch, kteří tu svatbu uvidí, budou posvěceny.  
Ó, pojdte všichni sledovat svatou svatbu.  
Ráma, který jede na slonu, jasně září,  
Matka Sítá je po jeho boku, bratři k jejich službám.  
Sítá a Ráma se s úsměvem zeptají na naše zdraví,  
co víc si můžeme přát!  
Pojďme hned na svatou svatbu Rámy a Sítý.*

*(píseň v telugu)*

Sítá byla Džanakovou schovankou. Sám měl ještě další dceru, jménem Urmilá. Jeho bratr, Kušadvadža, měl také dvě dcery, jménem Mandaví a Šrutakírťi. Se souhlasem krále Dašarathy bylo rozhodnuto, že čtyři nevěsty dostanou za manžele čtyři bratry. Dašaratha byl šťasten, že všichni čtyři jeho synové, kteří se narodili ve stejný den, se ožení ve stejný den a stejnou hodinu. Svatební obřad proběhl se vší velkolepostí. Něžné tóny příjemné hudby rozdechvívaly vzduch. Védští kněží zpívali z plných plic posvátné mantry a žehnali manželským dvojicím. Král Dašaratha ronil slzy radosti. Při pohledu na svatební obřad byli všichni plní božské blaženosti.

Je zvykem, že během obřadu si nevěsta se ženichem vyměňují květinové věnce. Sítá měla dát věnec Rámovi jako první, předtím, než ostatní nevěsty dají věnec svým ženichům. Sítá, protože byla postavou malá, nemohla Rámovi věnec dát, protože ten byl vysokého vzrůstu (*adžánubáhu*). Dokud Ráma nesklonil před Sítou hlavu, nedokázala mu věnec dát. On ale hlavu sklonit nemohl, neboť by ho lidé obvinili, že nedodrží čest svého rodu. Sítá svírala věnec dlouho v ruce, protože jej nemohla Rámovi dát.

V tomto Rámově činu je ještě další tajemství. Lakšmana byl vtělením Ádišéši (posvátného hada), který na své roztažené kápi nese matku Zemi. Ráma se podíval na Lakšmanu, jakoby mu chtěl říci: „Poslyš, proč nepozvedneš tu část země, na níž stojí Sítá, aby mě mohla ověncit?“ Lakšmana nato Rámovi naznačil, že není možné zvednout jen určitou část. Pokud by zkusil pozvednout kus země, na němž stála Sítá, zvedl by současně i Rámu a také ostatní.

Lakšmanu, protože byl inteligentní, napadlo, jak problém vyřešit. Padl náhle Rámovi k nohám a dlouho nevstával. Ráma se musel sklonit, aby Lakšmanu pozvedl. Sítá využila příležitosti. Neztrácela čas a položila Rámovi věnec kolem krku. Poté daly věnec svým ženichům i ostatní tři nevěsty. Čtyři bratři a jejich nevěsty zářili jako vzácné kameny. Když přihlížející viděli tu úžasnou podívanou, ronili slzy štěstí.

Při návratu do Ajódhji uslyšela svatební družina pronikavý a děsivý zvuk. Ráma pokynul Lakšmanovi, aby se připravili k boji. Před nimi se objevil Parašuráma a Rámu vyzval: „Ó, Rámo, slyšel jsem, že jsi zlomil Šivův luk. To nemá žádný význam, ani není vůbec obtížné jej zvednout. Máš-li skutečně sílu, měl bys zlomit moji zbraň.“ S těmi slovy hodil Parašuráma svoji zbraň Rámovi k nohám. Ráma ji tiše zvedl a zlomil ji. Parašuráma mu okamžitě padl k nohám.

Lid Ajódhji přivítal čerstvě oddané manželské páry. U hlavního vjezdu uspořádaly Kausaljá se Sumitrou a Kaikéjji nevěstám i ženichům *mangala árati*

a pozvaly je dovnitř. Celé město Ajódhjá se odělo do slavnostního hávu a všichni se radovali.

Dnes všichni slaví výročí svatby Sítý a Rámy. Po svatbě však musel Ráma čelit mnohým zkouškám. Všechny statečně překonal. Zničil démonické síly. Jeho hlavní zbraní byl Lakšmana. V bitvě s démony zvítězil Ráma s jeho pomocí. Mnohokrát zahrnoval své bratry chválou: „Mí bratři jsou významnější než já. Za svá vítězství vděčím jim. Nad nepřáteli jsem mohl zvítězit díky síle jednoty mezi námi.“ Životy Rámy, Lakšmany, Bharaty a Šatrughny představují pro celý svět ideál bratrství. Takové ideální bratrství dnes není vidět. V životě Pána Rámy se stalo mnoho podivuhodných událostí.

*Příběhy Pána Višnua jsou ohromující,  
očišťují životy lidí ve všech třech světech,  
jsou jako srpy podtínající stonky světských pout,  
jsou jako dobří přátelé, kteří vám pomáhají v době nouze,  
jsou jako přístřeší mudrců a proroků, kteří konají pokání v lesích.*

*(báseň v telugu)*

Nestačí jen oslavovat Rámanavamí jako narozeniny Šrí Rámy. Měli byste porozumět významu Jeho narození a naplňovat ideály, které představoval. *Ráma kaljána* neznamena svatbu Rámy a Sítý na fyzické úrovni. *Ráma kaljána* je *átma kaljána*, značí splnutí *átmana* (individuální duše) s *paramátmanem* (univerzální duší). Rámájana není příběhem jednotlivce. Ráma symbolizuje vesmírnou a univerzální duši.



*U příležitosti svátku Rámanavamí, v Prašánti Nilajam dne 18. dubna 2005*